

„Modrega hvala ne napihuje, in graja mu ne podira serca.“

I.

Hvala, čast in sloveče imé, kako zeló ljudi mikate in vabite? ve priljubljene strasti gospodarite po širokem svetu, in ubogi terpin na zemlji se suče in giblje, kakor mu ukazujete. Slava žene pogumnega vojaka v smertno nevarnost; slava navdušuje mladega pesnika, vnema iskrenega govornika, daje v roko pero nepoznanemu pisatelju in vadi roko malarju in podo-barju.

Pa naj bi to že bilo, da bi le ubogi človek hvale iskal v rečeh, ktere so hvale vredne; ne bilo bi toliko krivic in zločinstev po svetu.

Kako naj človek isče slave, nam je povedal, pa tudi pokazal s svojim zgledom On, ki je podobo hlapca na se vzel, vsem stregel in na zadnje naj bolj zaničljivo umerl. — Modrijani starega sveta so tudi veliko govorili, da je hvala pred svetom nečimerna in prazna, ter ni vredna, da bi se človek trudil za njo; ali hvalo so zaničevali, slave pa so iskali. Modri Sokrat je to dobro spoznal, ter je svojemu učencu Antisteru rekel: „Glej iz zaplat tvojega razdrapanega plajšca kuka ošabnost in napuh“. Kaj družega je iskal tudi uni čudni modrijan, Diogen, kakor slave? in modri Plato je rekel množici, ki ga je na ledu z bosimi nogami stoječega občudovala prav pametno: „Ako se vam Diogen smili, pojdite proč“. Aleksander Veliki, ktereга je njegov učenik Aristotelj vse preveč vnemal za slavo, ga je pa dobro umél, ko je rekel: „Ako bi ne bil Aleksander, hotel bi biti Diogen“. Slavni Cicero je tudi pisal, da naj se hvala zaničuje; pa zakaj je tako pisal, in kaj si je s tem iskal? Tedaj tudi v tej reči nam je modrijan vseh modrijanov mogel pravo pot pokazati, in njegovi poslanci, spoznovavci in učenci so si iskali slave po potih dotlej neznanih, tako da je slavni apostelj mogel reči: „Oznanujemo vam Kristusa križanega, Judom v pohujšanje, nevernikom pa v zasmehovanje“.

Ali človeško serce je brezno; v vseh rečeh tudi v naj svetejših rado isče samega sebe, samoljublju se čisto nerado odpoveduje, tako da je ravno ta slavni apostelj, ko je bil v Rimu vjet, pisal, da so nekteri začeli ravno v tem času prav goreče oznanovati sv. evangelij. Skušali so se namreč s slav-

nim apostelnom, ter hotli zatamniti njegovo slavo. Nemec ima za to res prav dober pregovor, ki pravi: „Unser Herr Gott baut sich nie einen Tempel, ohne dass der Teufel sich auch ein Kirchlein bauen würde“, ali po slovensko: „Kjer ima Bog en altar, ima škrtelj dva“.

Čudno je res to; pa resnično je, in izvira iz popačenosti človeškega serca; skorej bi človek rekel, kakor nemški pesnik pravi, da aboten je tisti, kateri veruje pri ljudeh na krepost in čednost, in razloček bi bil le ta, v katerih rečeh da človek išče slave in veljave pred svetom.

„Petica dá imé sloveče, in zlatemu maliku se vse vklanja“, je navadni pregovor in tudi v nekterih rečeh resničen. Tedaj toliko hrepenenje po bogastvu; bogat človek je dosti moder, učen in prebrisan, njegova bode obveljala, sej lahko z denarci v rokah priterduje, da je njegova prava. No, od tega ne bomo dalje govorili, sej vemo, kaj veljá pri modrih ljudeh polna mošnja pa prazna glava; podajmo se raji na svoje polje!

V kersčanski nravi je napuh prvi poglavitni greh. Kal te strupene zeli človek seboj na svet prinese. Ta strupena zel bi se imela pri kersčanski izreji iz serca izruvat, in kolikorkrat se prikaže, bi se morala zopet izpuliti; a tukaj smo zadeli na tisto veliko bolezen, za katero boleha ves človeški rod. Že pesterne skerbé, da ta strupena zel kal požene, učenci ji pridno prilivajo, starši pa jo skerbno varujejo, da dozreva. Kakošno drevo, takošen tudi njegov sad. Vse se gleda na to, kaj ljudje porekó, kako je navada med svetom; veliko manj pa se gleda, kaj Bog poreče, kako bode vest s človekom zadovoljna. Marsikteremu človeku nikdar ne bodeš bolje vstregel, kakor ta čas, kedar ga pohvališ. Hvala, to je prvo navadno plačilo vbogljivosti in pridnosti pri otrocih. Hvali otroka, da mu veselje storiš, da bode spoznal, da je tako ravnati prav in dobro, — povej mu pa tudi, iz kakšnega namena naj dobro stori; povej mu, da naj dobro dela tudi takrat, ako bi ga ljudje zavoljo tega grajali; odtegni mu pa hvalo, kedar preveč hrepení po nji.

Ali takošne načela se ne vjemajo s sodbo tega sveta. Od slave in časti imajo ljudje vsakoršne zapopadke, samo kersčanskih malo. Veliko tukaj svet greší pri izreji moške mladosti, veliko veliko več pa pri izreji ženske mladosti. Kaj je potem čuda, da hočejo ljudje za vsako hvale vredno delo občudovani in hvaljeni biti? Naše družinske razmere so tukaj v marsi-

kterih rečeh gojile. Reformatorji sveta kričijo: „Dajte nam dobrih mater, svet bo ves drugačen“. Možki se pa ženskam na vso moč prilizujejo, vklanajo, jih hvalijo in slavé. Kaj mislite, da bodo tako razvajene ženske dobre matere? domača hiša, nevbogljivi otroci se jim ne bodo prilizovali, kaj pa potem! — Le psovajte in zaničujte ženski spol; le očitajte mu, da družega ne zna, kakor lepotičiti in lišpati pa denarje zapravljati, kdo pa je tega naj bolj kriv?

Ponižnost je pred svetom nespamet in je ljudem v zaničevanje in zasmeh; ošabnost, prevzetnost in visoki duh je prebrisana glava. Pokorsčina do kersčanske cerkve in njenih naprav je sužnost samega sebe, le bedaki se temu podveržejo. Tedaj tista glasovita izobraženost in omika sedanjega sveta ni družega, kakor napuh; človek naj popolniša, pa tudi naj ubožnejša stvar božja na zemlji, noče spoznati, da brez Boga ni nič, da vse dobro pride od Očeta, da ima od njega vsega se bati, pa tudi vsega pričakovati. Ošabnost in napuh rodi tedaj nejevero, iz ktere izvira toliko zlegov za sedanji človeški rod; ljudje tega sveta pa iščejo slave, neumerljive (?) slave, in kdor se ne zlaga s temi načeli, ni za ta svet. Takošne zglede imamo vsaki dan pred seboj; lansko leto sta bila v Prusiji dva brata plemiča, vojaška častnika, iz službe izpusčena, ker od slave nista tako mislila, kakor drugi ljudje.

Obrazi iz odgojilne povestnice pri paganih.

Konfucij. — Kitajsko.

Od živahnih, veselih Grekov stopimo med ljudstvo, katero samo sebe šteje za edino omikani narod, vse druge pa imenuje barbare — na Kitajsko; pogledjmo ondašnjo izrejo mladine in slavnega moža, učenika tega ljudstva!

Konfucij je bil rojen za vlado kitajskega cesarja Ling-Wang-a v kraljestvu Lu l. 551 pred Kristusom. Sin visokega deržavnega vradnika je bil zgodaj nenavadno resnoben in ukaželjen. V svojem 15. letu se je začel učiti višjih ved, in pozneje se je posebno rad vkvarjal z odgojevanjem mladine. Sam od sebe je rekel, da je v 50. letu razumel večne postave, iz-